

NVE 200803265-4 ki/auko Arkiv: 312 /203.3B
NVE 200700647-58, 200900871-7, 200900872-7, 200900873-7, 200900875-5, 200804656-4, 200905017-3 kv/inh, 201003550-2 kn/fbj

Til Norges vassdrags- og energidirektorat
Konsesjonsavdelinga

Søknader om kraftutbygging Stormheimen/ Ullsfjorden og 132 kv kraftledning Steinnes - Skarmunken, Tromsø kommune. Landskap, reiseliv og friluftsliv

Vi viser til NVEs brev av 24.8.2010 med høring av konsesjonssøknader for utbygging av vassdrag i Sørfjorden (Kalt Ullsfjord av NVE) og ny 132 kV kraftledning fra Steinnes til Skarmunken koplingsanlegg, samt søknad om utbygging av Sennedalselva (Čuonjávájohkka) i Tromsø kommune. I følge høring dreier det seg om ei overføringslinje og to konkurrerende kraftutbygginger med hhv. fire eller sju kraftverk (krv) i sju vassdrag.

Ishavskysten friluftsråds oppgave som interkommunal organisasjon er å ta vare på mulighetene for naturopplevelser og friluftsliv i regionen – med formål folkehelse og utvikling av reiseliv. Friluftsrådet ser det som uforsvarlig å behandle et stort antall inngrepssaker i høyt tempo og basert på et mangelfullt beslutningsgrunnlag slik det er lagt opp til. Friluftsrådet ba 19.10. NVE om å utsette handtering av enkeltsaker til det er foretatt en samla vurdering av verdier, samt befaring av samtlige vassdrag og berørte områder.

Denne uttalelse gjelder konsesjonssøknader og fagrapporter om opplevelsesverdier og bruk innen friluftsliv og reiseliv, dvs. kulturminner, landskap og naturmangfold knytta til vassdragsnatur i Stormheimen/Sørfjorden. De aktuelle sakene er del av vakre fjordlandskap og urørte sårbare høyfjellsområder som det i flg. retningslinjene skal vises særskilt aktsomhet overfor. Det er ikke dokumentert samfunnsmessige vektige grunner til å tillate de naturinngrepene som er omsøkt.

Influensområdet er for snevert avgrensa, og det framlagte beslutningsgrunnlaget mht. landskap, geologi, kulturmiljø, friluftsliv og reiseliv er til dels svært mangelfullt. Når det ikke foreligger uavhengige faglige kartlegginger av områdets verdier fra tidligere, blir manglene desto mer alvorlige. Hastig søknadshandtering av inngrep i verdifulle landskap som dette, basert på mangelfullt beslutningsgrunnlag, kan ikke anses som forsvarlig.

De omsøkte vassdragene er en viktig del av Ullsfjorden (Moskavuotna) som er et attraktivt friluftsområde, et eventyrland med spesielt kultur- og naturmangfold som er av internasjonal interesse. I søknadene presenteres området som under middels interessant, uten særskilte attraksjoner eller friluftsverdier, og der store naturinngrep vil gi små negative konsekvenser. Dette står i skarp kontrast til så vel presentasjonene i søkernes brosjyrer og enkelte fagutredningene, som innspill fra de geofaglige fagmiljø og vår verdivurdering.

Friluftsrådet vurderer Stormheimen som et urørt og unikt høgfjellsområde mht. skjønnhet, naturmangfold og opplevelsesverdier, og Ullsfjorden som enestående kystalpint fjordlandskap som samfunnet må ta vare på for framtida. Friluftsrådet ser ikke kraftutbygging som miljømessig forsvarlig og frarår samtlige omsøkte utbygginger i området. Landskapet bør sikres mot skjemmende naturinngrep og tas vare på som INON for bærekraftig friluftsliv og naturbasert turisme.

Om beslutningsgrunnlag og prosess

Søknadene må sees i sammenheng med at det er planlagt utbygging av mange andre vassdrag i Tromsø kommune og spesielt rundt Ullsfjorden – både i Stormheimen og i Lyngsalpene.

I 2009 godkjente NVE regulering av Saltdalselva. Det foreligger søknad om utbygging også av Mellomdalselva, og det forventes søknader om konsesjoner for flere elver i området. NVE har godkjent utbygging av vassdrag på østsida av fjorden innenfor Lyngsalpan landskapsvernområde. Dersom de mange søknader blir godkjent og inngrepene gjennomført, vil det i sum innebære massive inngrep i det til nå urørte og sårbare høgfjells- og fjordlandskapet.

NVE har hatt søknad om utbygging av Sennedalselva (Čuonjávájohkka) på høring som enkeltsak. Tromsø kommune har 24.9.2010 stilt seg kritisk til de mange og omfattende utbyggingssakene og understreket behov for at en helhetlig vurdering av urørte fjellområders verdier. Kommunen mener Sennedalselva må sees sammen med saker i området forøvrig. Dette slutter friluftsrådet seg til. Sennedalen (Čuonjávággi) er en viktig innfallsport til Meahccevággi og Stormheimen forøvrig. Sennedalselva kommer fra det samme høgfjellsområdet og drenerer ut i Lavangselva som lik de elvene som nå er på høring, renner ut i Sørfjorden. Selv om søkerne ikke gjør det, er det viktig at offentlige myndigheter ser dette vassdraget i sammenheng med de andre i samme høgfjellsområde/fjordlandskap.

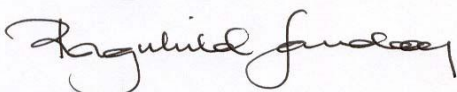
Konsesjonssøknadene gir et mangelfullt beslutningsgrunnlag. Dette fordi

- Influensområdets geografisk avgrensning er feil, og konsekvensene framstilles som reduserte.
- Områdets kvaliteter som sårbart høgfjellsområde og verdifullt fjordlandskap er ikke ivaretatt
- Registreringer og analyser av miljødata mangler fra tidligere
  - Ingen uavhengige faglige registreringer av naturverdier
  - Ingen data i Naturbase
  - Det foreligger ingen andre faglige uavhengige data/registreringer
  - INON oversikten er ikke justert ut fra faktiske terreng og opplevelse av urørthet
- Miljøundersøkelsene i konsesjonssøknadene er mangelfulle
  - de er bygd på én dags befaringer
  - utenom aktuell sesong og gunstige forhold
  - vurderinger av geologitema mangler
  - vurderinger av de sjøsamiske landskapstradisjoner og stedsnavn mangler
  - svak fotodokumentasjon
  - påfallende svake/ manglende visuelle analyser av faktiske landskap og verdier
  - vurderinger av områdets verdi for friluftsliv er meget mangelfull
- Naturmangfoldloven skal legges til grunn i alle saker som berører naturmangfold (inkl. geologi), §§ 7–12 skal stå sentralt, men omtales ikke/ berøres ikke i oversendte konsesjonssøknader
- Det er avvik mellom grunnlaget for miljørapporter/ KU og konsesjonssøknad
- Utbyggere har ikke bistått for å opplyse sakene godt nok.
- Det framstilles i søknadene som om nedgraving av rørgater er en miljømessig fordel

0-alternativet er ikke godt nok utredet, og behovet for utbygging er ikke dokumentert.

Beslutningsgrunnlag og prosess, samt områdets avgrensning og verdier omtales nærmere i vedlegg.

Med hilsen

Daglig leder

Vedlegg

Kopi med vedlegg: Tromsø kommune, Balsfjord kommune, Troms fk, Sametinget, FNF Troms

Sieiddi, Suorten i Stordalen og fossen i Suorteelva. Foto: S. Bergh. Fossen. Ishavskysten friluftsråd

Kraftutbygging i Stormheimen/ Ullsfjorden Vedlegg til uttalelse om landskap og friluftsliv

Generelt om omsøkte utbygginger

Ikke dokumentert behov

I og med at det i dag ikke er behov for å forsyne Troms samfunnet med mer kraft, kan vi ikke se at det foreligger noen samfunnsmessig god begrunnelse for å godkjenne disse søknadene. Det kan ikke anses som forsvarlig med en forhasta søknadshandtering i et verdifullt landskap som dette og basert på mangelfulle kartlegging, utredninger og beslutningsgrunnlag.

Kunnskapsgrunnlag, befaringer og nødvendige tilleggsutredninger

Friluftsrådet har kjennskap til området gjennom kartlegging av landskap og friluftsområder.

Friluftsrådet har ikke mottatt varsel om oppstart for noen av de omsøkte utbyggingene. Heller ikke for 132 kV kraftledningen mellom Steinnes – Skarmunken. Friluftsrådet mottok sakene til høring i høst og har ikke hatt anledning til å organisere befaringer innen aktuell barmarksesong, vi har ikke hatt befaringer for noen av de omsøkte tiltakene sammen med tiltakshaverne. Vi er kjent med at det i 2007 er gjennomført ei helikopterbefaring av deler av fjellområdet som evt. blir berørt av Ritaelv krv, Sveingard krv, Stordal krv og Turrelva krv I.

Generelt er det store mangler vedrørende friluftsliv. Det er ikke foretatt analyser av landskap eller geologiske ressurser, og visualiseringene er meget dårlige. Sumvirkningene av inngrepene er ikke utreda, verken for naturverdiene, landskapets kulturhistoriske betydning, folkehelse eller for Ullsfjordens omdømme og potensiale som reisemål.

0-alternativ for Sørfjorden og Sjøvassbotn som resipient og landskap er mangelfullt utreda. Kravene i *Vanndirektivet i konsesjonssaker*, der bl.a. hovedmålet er å sikre god miljøtilstand (tilnærma naturtilstand) i vatn, både vassdrag, grunnvatn og kystvatn er ikke ivaretatt.

Kravene i Naturmangfoldloven er ikke ivaretatt. Søknadene omhandler biologisk mangfold, dyreliv i deler av vassdragene. Geologiske verdier som er et vesentlig element i naturmangfold er svært mangelfullt utreda.

Manglende bistand

Vi har forsøkt å få til et samarbeid med Troms Kraft Produksjon AS for å opplyse saka bedre. Vi har fått låne to oversiktsfotografier og fått utskrifter av fotografier og relevante delutredninger. Utover dette har Troms Kraft så langt vært avvisende. Vi har ikke fått tilgang til det digitale fotomaterialet, utover to oversiktsbilder. Fjellkraft har sendt oss sitt digitale fotomateriale

24.11.2010 arrangerte friluftsrådet i samarbeid med FNF Troms og Naturvernforbundet et åpent møte. I møtet ble landskapets vitenskaplige, kulturelle og opplevelsesmessige verdier presentert, og søkerne ble bedt om å presentere tekniske planer for utbyggingene og de fysiske inngrep som evt. vil foretas i landskapet. Programmet og presentasjonene kan leses på FNF Troms, Naturvernforbundet og vår web.

Troms Kraft har motsatt seg å la presentasjonene bli offentlig tilgjengelig. Derfor ligger det så langt ingen presentasjon fra møtet om ”Ullsfjord utbyggingene” eller overføringslinja.

INON områder

Opplevelsen av urørthet med villmarkspreget og urørthet gjelder et større område enn de som presenteres i de offisielle kartene. Dette skyldes at standard metodikk som er brukt for presentasjon av omfanget av INON områder er beregna for flate landskap og tar ikke hensyn til bratt terreng og kystalpine fjordlandskap/høgfjell. Kilde: DN

I flg. DN må det i hvert enkelt tilfelle derfor gjøres skjønnsmessige vurderinger og evt. justeringer av INON ut fra de faktiske forhold. Dette er ikke gjort i KU/utredningene.

Utbredelsen av områdene der opplevelsen av urørthet og villmarkspreget er i fjord- og fjell landskap som i Ullsfjord, større enn veiledende INON kartoversikter, og følgelig er de mer verdifulle! Konsekvensene overfor INON vil bli større enn de som er beskrevet i søknadene.

Det vises til vedlagte oversiktskart over INON verdier.

Om evt. nedgraving av rørledninger

Søkerne forutsetter at rørledninger skal graves ned, både i bratt terreng og oppe i høgfjellet. Det blir gjort et poeng av at man legger opp til revegetering av anleggsflatene.

De faktiske bredder og lengden av anleggene er omfattende og vil ut fra hensynet både til geologi, kulturlandskap, terreng, vegetasjon og opplevelsen av autentisitet vil nedgraving i seg selv være store og irreversible inngrep. Nedgraving og revegetering er ”falske” miljøtiltak og bør unngås i urørt høgfjell og bratte landskap som her.

I eksponerte fjordlandskap, sårbare høgfjell og myrområder vil rørledninger montert på bakken være langt bedre og redusere naturinngrep og anlegg.

Om området og dets verdi

Stormheimen – Meahccevággi

Geografisk avgrensning

De aktuelle vassdragene mot Sørfjorden har sine kilder i Meahccevággi som igjen er en del av Stormheimen – en uberørt og spesiell fjellheim mellom Breivikeidet, Lavangsdalen, Laksvasseidet og Sørfjorden. Området sammenfaller med gamle Stormheimen reinbeitedistrikt, og er en vesentlig del av landskapsrommet knytta til de internasjonalt kjente Lyngsalpene.

Influensområde

Med influensområde menes kjerneområdet i det sammenhengende fjellmassivet, samt de omkransende daler og skar, fjorden samt de deler av Lyngsalpene som inngår i samme landskapsrom. På østsida av fjorden vil det si Skulvatindan med Lille Piggtinden, Lakselvbukt, Goverdalen, Holmbukttinden, Holmebukta, Jiehkkivárri massivet, Fugldalen og Fugldalstinden. En viktig oppgang til Gjømmerbréen er fra Laksvatn i Balsfjorden som selvsagt er en del av influensområdet. Se eget kartvedlegg

Sårbart høgfjellsområde

Mange av fjelltoppene i området er over 1.000 moh, samtlige vatn som er foreslått regulert ligger i sårbart høgfjell 300 moh eller høyere og kildene kommer fra ca 1.000 moh. Flere små botnbréer ligger på rekke og rad på rundt 1.000 moh i massivet, Gjømmerdalsbréen og Blåisen er de største.

Jordsmonnet er skrint og vegetasjonen sårbar.

Landemerker og toppturmål

Området har flere kjente klassiske tinder og toppturmål. Stormheimenfjellet (1.213), Hamperokken (1.404), Smalaktinden 1.244, Blåtinden 1.121 og Sieiddi 1.046 er de mest populære turmålene. Topptursamling er en ny friluftsfarm som stadig brer om seg. De siste årene har stadig flere søkt inn i dette området for å oppleve og systematisk ”erobre” og beskrive tindene. Se lista over beskrevne ruter fra.

Sieiddi inngår som den østligste av en karakteristisk tinderekke i Balsfjorden. Fra vest Svartnestinden (1.214), Andersdalstinden (1.221) og ikke minst, Blåtinden (1.121) også kjent som ”Den sovende soldat” som de siste årene er blitt et svært populært toppturmål. Rekka er et kjent og kjært fotomotiv.

Gjømmerdalsbréen er kjent som en ”sikker” bre, uten sprekker, og siden den er relativt lett tilgjengelig har den vært brukt som turområde og treningsområde for langrenn sommerstid.

Geologi

Geologi er et sentralt tema i området. I folkemøtet i Tromsø arrangert av Norges naturvernforbund Tromsø, Ishavskysten friluftsråd og Forum for natur og friluftsliv Troms 24.11.2010 foredro professor Steffen G. Bergh ved Universitetet i Tromsø om områdets geologiske verneverdier, potensiale for geoturisme og skredrisiko, jf utvasking og leirras. Disse vurderingene har Institutt for geologi ved Universitetet i Tromsø redegjort for i brev av 2.12.2010 til NVE.

Tilgjengelighet

Området er bynært, men krevende turområde med liten tilrettelegging. Det er bygd bruer over elvene i Tepphaugdalen og Skognesdalen. På Breivikeidet og ved Laksvatn har lokale lag trimposter og turbøker i toppvarene. Laksvatnet og Nakkevatnet er av de best forvalta fiskevatna i regionen og er meget populære fiskevatn både sommer og vinter. Ved Nakkevatnet er det bygd fiskeplass for funksjonshemmede.

Troms turlag hadde tidligere planer om å merke ei turløype og bygge ei hytte i Stormheimen fra Saltdalen til Sennedalen/ Nakkedalen. I forbindelse med lagets 75 års jubileum ble planene lagt til sides til fordel for ny løype og turhytte ute ved kysten, ”Ringvassbu” på Ringvassøya. Sist på 1980tallet bygde bygdelaget ei åpen hytte i elvemøtet mellom Sennedalselva og Skogneselva, samt hytte og småbåthavn i Ritabukta der det også er et ungdomshus.

Mange skar, daler og rygger danner innfallsporner og ruter inn i de indre deler av fjellmassivet. Rutene er markert i Statens kartverks grunnlagskart og på NRKs UT.no.

Sentralt i massivet møtes de sentrale dalene/skarene møtes. De vanligste rutene er:

Fra Breivikeidet: Tepphaugdalen (Vuovlevággi) og Bjørnskardalen (Divrevággi).

Fra Lavangsdalen (Lávuvuovdi): Saltdalen (Sáltevággi), Mellomdalen (Gaskavággi) og Smalakdalen (Smálkovággi) til Sennedalen (Čuonjávággi)

Fra Nakkedalen (Náhkkevuovdi): Namdalen (Námmavággi) og Sennedalen (Čuonjávággi) og videre til Skognesdalen er ei klassisk rute for skisturer, samt overnattingsturer sommerstid.

Fra Laksvatnet: opp til Gjømmerdalsbréen og Hatten

Fra Sjøvatnet: opp Turrelva til Gjømmerdalsbréen eller Sieiddevatnet

Fra Stordalen (Suortevággi): opp til Suorte-Riehppi og Meahccevággi

Fra Stordalen (Indrevoll): opp til Stordalsvatnet (Sveingårdsvatnet, Sjadalsvatnet) og ned Skognesdalen

Fra Skognesbukta: 4 km opp skogsvegen Skognesdalen (Čeadevággi) til turhytta, Sennedalen (Suoidnevággi), og ned via til Stordalsvatnet

Fra Vállas (Lavangsdalen): Inn Sennedalen (Čuonjávággi) eller Sjursnes Sennedalen, over i Sennedalen (Suoidnevággi), ned via til Stordalsvatnet

Andre viktige områder er Suorten – Njoaski – Ærti, Suorte-Riehppi, Meahccevákkejávri, Vázsoalgi, Stuora Riehpečahca og Store Rieppevatnet (Stuorra Rieppejávri)

Om konsekvensene

Ut fra vår kjennskap til området og foreliggende opplysninger, redegjøres for konsekvensene det enkelte tiltak vil få for landskap og friluftsliv, samt for landskapet generelt. Før vi kan gi endelig uttalelse er vi avhengig av å undersøke området i felt i april/mai og først i juli.

Stordalen (Suortevággi)

omfatter området fra Sieiddi til Skognesodden. Her er Sørfjorden trang og nærheta til Lyngsalpene på andre sida til dels overveldende.

- 1) Stordalsstrand er et spesielt sted med vakker strandlinje og utløpet av Sorteelva og nærhet til landskapet over fjorden. Lett tilgjengelig god sti til fossen i Sorteelva er viktig innfallsport til Sorte-Riehppi og toppene med Sieiddi, Turreldalen og Meahccevággi.
- 2) Fossen er et mektig skue fra fjorden, Lakselvnes og Lakselvbukt og toppene i Lyngsalpene. Fra fjellet kan man skue kjente fjell i Lyngsalpene fra orkesterplass.
- 3) Stordalen var sommerboplass for svensksamene, og det er sannsynlig mange hittil ukjente legalfredete samiske kulturminner som kan bli berørt som følge av tiltaket.
- 4) **Stordalen krv** er tenkt plassert ca. SSV av Sorteelvas utløp.

Stordalsvatnet (Sveingårdvatnet) og Skognesdalen

- 1) Stordalsvatnet er lett tilgjengelig via flere innfallsporter og oppgangsområder, og har store opplevelseskvaliteter; fiske, ski, bær, vandring, toppturer, fotografering
- 2) Skognesdalen krv er planlagt mellom 250 og 400 moh i området mellom Stordalsvatnet og Stuore Riehppijávri.
- 3) Sveingard krv er planlagt 150-200 m NØ for Sveingardelva, på oversida av fylkesvegen.

Njosken (Njoaski)

- 1) Steinnes er ved Njosken langs fjorden mellom Stordalsstrand og Skognesodden,
- 2) Steinnes krv er planlagt SØ for selve Njosken, like over fylkesveg 868.
- 3) Vi kjenner ikke til lokalitetens verdier utover den attraktive strandlinja

Ritadalen

- 1) Ritadalen er geologisk spesiell med flere dalrepoer og vatn oppover i fjellet
- 2) Ritaelv krv er planlagt i strandsonen ca 300m N for Ritaelvas utløp.

Rieppeelva krv er planlagt mellom 250 og 300 moh mellom Sveingardvatnet og Stuora Riehppijávri.

Stordal krv er planlagt plassert N for utløpet av Stordalelva, på oversiden av fylkesvegen.

Laksvasseidet - Turrelva

I dette området ligger det flere samiske kulturminner, inkl. et båtdrag mellom Sjøvatnet og Laksvatnet. Området må regnes som legalfreda samisk kulturmiljø. Turrelva er S for Sieiddi, gammelt samisk hellig fjell. Her er et kjent offersted, og gamle trekkruiter for rein opp dalen og over mot Suortevággi. Turrelva har en stor betydning for opplevelsen av Laksvatnet og Sjøvatnet. Sjøvatnet er populært for isfiske. Vi har ikke befart området særskilt.

- 1) Turrelva krv I er tenkt plassert sentralt N av Sjøvatnet, på oversiden av veg til gårdsbruk.
- 2) Turrelva krv II er tenkt plassert mellom 300 og 350 moh i Turreldalen.
- 3) For utbygging av Turrelva krv II er det planlagt anleggsveg fra Sjøvassbotn over Svartberget og opp Turreldalen. Vegen vil medføre store inngrep og store negative konsekvenser for opplevelsen av landskapet.
- 4) Redusert vassføring i Turrelva vil få store konsekvenser for turliv i Laksvatnet, Sjøvatnet og fjellet.
- 5) Hydrografiske endringer i Sjøvatnet vil gi endringer i naturmangfold og isforhold.

Sennedalen (Čuonjávággi)

- 1) Sennedalen er et solrikt og populært turområde med innfallsporten nedenfor Nakkevatnet ved Vállas. Herfra kan man gå mot sola hele dagen i urørt og lett terreng.
- 2) Sennedalen krv er planlagt med kraftstasjon på 235 moh ca. 50 m ovenfor samløpet med Lavangselva, med 2 km nedgravd rørgate, 0,4 km ny og 2 km oppgradert veg til stasjonen, samt atkomstveg til inntaket langs rørgata.
- 3) Anlegget sammenfaller i stor grad med eksisterende turrute

132 kV kraftledning Steinnes - Skarmunken

- 1) Eksisterende linjetrasé følger fjorden og med spenn over Storstraumen mellom Skarmohki og Mækkern/ Sattern. 132 kV kraftledning er planlagt i hovedsak langs eksisterende linjetrasé med dobbel linjeføring. Dette vil medføre et dominerende anlegg med breddeutvidelse i forhold til dagens linje og beslag i og rydebredde som fra Sandvikeidet til Hungeren i Tromsdalen.
- 2) I Sørfjorden er terrenget mellom fjellfoten og fjorden smalt, slik at overføringslinjer blir visuelt dominerende i landskapet.
- 3) Mellom Musnes og Skarmohkki er samiske kulturminner med stor verdi for opplevelsen av natur og landskap. Storstraumen er et attraktivt område for vandring, båtliv, fiske og fotografering. Området må regnes som legalfreda samisk kulturmiljø som vil bli berørt som følge av evt. inngrep.
- 4) Vi har ikke hatt anledning til å befare dette området nærmere mht linja. Før vi kan gi endelig uttalelse er vi derfor avhengig av å undersøke strekningen, samt få tilgang til endelig kartlegging av landskap, samt samiske kulturminner og kulturmiljø.

Konsekvensanalyser

For regulering og utbygging av Skogneselva, Stordalselva, Ritaelva og Turrelva er det utarbeidet egne konsekvensutredninger. Vi har vurdert utredningene knytta til tema innenfor vårt ansvarsfelt som er kulturminner og kulturmiljø, landskap og friluftsliv.

At geologisk konsekvensanalyse ikke er gjennomført, må bero på en stor feil. I følge Naturmangfoldloven skal også geologiske mangfold ivaretas. Her henvises til brev fra Universitetet i Tromsø om geologi.

Kap II i loven inneholder miljørettslige prinsipper, retningslinjer for vurdering av bærekraftig bruk og vern.

Kulturminner og kulturmiljø

Sundquist Consult har kartlagt mulige konsekvenser av å utbygge vatna i Stordalen, Sveingardvatnet og Store Rieppivatn, Ritaelva og Turrelva. Konsekvensene vurderes å være liten-middels negativ. Utreder vurderer potensialet for nye funn i planområdet og influensområdet som lite.

Dette står i stor kontrast til den historiske sjøsamiske bruken av utmarka med utmarksslåtter, torvtak, sennegress sanking, samt religiøs utøvelse.

Utredninga vurderes også å være noe uoversiktlig og svak på enkelte områder. Vi savner en helhetsvurdering av sumvirkninger av utbyggingene på kulturmiljø, kulturlandskap, landskap samt vurdering av verneverdig bebyggelse.

Potensialet for funn av legalfreda samiske kulturminner, samt kulturmiljø ansées som stort.

Friluftsliv og reiseliv

Miljøfaglig Utredning AS konkluderer med at ei regulering og utbygging av Skogneselva, Stordalselva, Ritaelva og Turrelva vil svekke landskapets visuelle uttrykk lokalt, og vil berøre friluftslivs- og reiselivsinteressene i middels-stor grad negativt. Utredninga er ufullstendig på temaet friluftsliv.

Vurdering av områdets spesielle geologi og dens betydning for har for naturopplevelsene og utøvelse av friluftsliv mangler.

På oppdrag for Troms fylkeskommune har friluftsrådet kartlagt og verdivurdert viktige friluftsområder etter metoden i Direktoratet for naturforvaltnings håndbok 25-2004. Så langt i kartleggingen framkommer det at dette området hvor vann og vassdrag er tydelige landskapselementer, oppleves området som urørt og har en skjønnhet som gjør det svært verdifullt. Området har flere innfallsporter og er relativt godt tilgjengelig fra Nakkedalen, Lavangsdalen og Sjøvassbotn.

Som kartlegginga også konkluderer med er Turrelva, Gjømmerdalsbréen, Suortejohkka, Skognesdalen - Sennedalen - Sveingardvatnet og skarene gjennom området mest tilgjengelig. I de siste 10 år har beboere i Tromsø by endra sitt turmønster og dagsturområdene er radikalt utvida, og området har et stort potensiale pga. sin uberørthet, skjønnhet og mange topper over 1.000 moh.

Landskap

Miljøfaglig Utredning AS har også vurdert landskapsmessige konsekvenser av ei regulering og utbygging av Skogneselva, Stordalselva, Ritaelva og Turrelva. Det konkluderes med at store deler av området representerer særlig inntrykssterke landskapselementer, blikkfang innenfor områder som visuelt strekker seg vidt utenfor de avgrensede landskapsområdene som de befinner seg innenfor. Dette er kvaliteter som forsvinner ved en eventuell utbygging. Landskapsområder av nasjonal verdi vil gå tapt, og landskapskarakteren vil endres fundamentalt. I dag er urørthet en vesentlig karakter ved indre, vestlige deler av influensområdet. Den samla konsekvens vurderes i **stor grad negativ**.

Utredninga berører sentrale aspekter ved utbygging, men er svak på og har i liten grad visualisert de spesielle landskapskvalitetene. Utredere har ikke besøkt eller dokumentert området i godt vær. Utredninga mangler visualiseringer og har dårlig fotodokumentasjon vedrørende landskap. Når de likevel mener landskapet er av nasjonal og ikke internasjonal verdi, er det ukjent for oss på hvilket grunnlag de bygger på.

I landskapstemaet savner vi også utredning tilknytta de spesielle geologiske ressursene i området (jf brev til NVE av 02.12.2010 fra Institutt for geologi ved Universitetet i Tromsø).

Miljørappporter

Konsekvenssøknadene for de planlagte enkeltutbyggingene i Turrelva, Stordalselva (Suortejohkka), Sveingardvatnet, Rieppeelva, Ritaelva og Sennedalselva regnes ikke som tiltak som skal konsekvensutredes. For disse er det utarbeidet miljørapporter.

Turrelva krv I.

Sweco ASs vurdering av temaer som ligger under vårt ansvarsfelt:

Landskap	middels negativ konsekvens
Kulturminner	middels - stor negativ konsekvens
Friluftsliv- og reiseliv	liten negativ konsekvens

Turrelva krv II. I Sweco ASs rapport for biologisk mangfold foreligger ingen vurderinger av konsekvenser for geologi, landskap, kulturminner, friluftsliv- eller reiseliv.

Sveingard krv.

Rådgivende Biologer AS konsekvensutredning/ rapport for temaer under vårt ansvarsfelt:

Landskap	middels negativ konsekvens
Kulturminner og kulturmiljø	liten negativ konsekvens
Brukerinteresser/ friluftsliv	middels negativ konsekvens

Rieppeelva krv.

Rådgivende Biologer ASs konsekvensutredning/ rapport for temaer under vårt ansvarsfelt:

Landskap	liten - middels negativ konsekvens
----------	------------------------------------

Kulturminner og kulturmiljø	ubetydelig konsekvens
Brukerinteresser/ friluftsliv	liten negativ konsekvens

Stordal kr.

Rådgivende Biologer ASs konsekvensutredning/ rapport for temaer under vårt ansvarsfelt:

Landskap	middels negativ konsekvens
Kulturminner og kulturmiljø	ubetydelig konsekvens
Brukerinteresser/ friluftsliv	ubetydelig - liten negativ konsekvens

Ritaelv kr.

Rådgivende Biologer ASs konsekvensutredning/ rapport for temaer under vårt ansvarsfelt:

Landskap	liten negativ konsekvens
Kulturminner og kulturmiljø	ubetydelig konsekvens
Brukerinteresser/ friluftsliv	ubetydelig konsekvens

Sennedalselva kr.

Multiconsult ASs miljørapport og vurdering:

Naturmangfold	middels negativ konsekvens
Landskap	middels negativ konsekvens
Kulturminner	ingen konsekvens
Friluftsliv- og reiseliv	liten negativ konsekvens

I disse vurderingene framstilles et område med marginale eller ingen verdier og små konsekvenser av omfattende planlagt inngrep. Dette står i stor kontrast til de friluftsrådets verdifulle vurderinger, og opplevelsen fra det friluftsrådet oppfatter som kompetente brukere.

Vår vurdering av konsesjonssøknadene

Fjellområdene og vassdragslandskapet som nå ønskes utbygd ligger relativt nært tilgjengelig til Tromsø by og nært Lyngsalpan landskapsvernområde. De omsøkte fjellområder innehar mange av de samme kvalitetene som ligger til grunn vernet av Lyngsalpan. Her heter det at:

"Formålet med landskapsvernområdet er å ta vare på et av Norges mest karakteristiske fjellområder som inkluderer isbréer, morener, daler og geologiske forekomster med det biologiske mangfoldet, de kulturminner og den kulturpåvirkning som preger landskapet.

Allmennheten skal ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift."

En helhetlig vurdering av tiltakenes virkning på landskapet vil bli mangelfull uten en gjennomgripende analyse av geologi, landskap og opplevelsesverdier der sumvirkninger for kraftutbygging utredes. Dette med særlig tanke på nærheten til et unikt sjøsamisk fjordlandskap og Lyngsalpan landskapsvernområde og konsekvensene av ei utbygging.

Behov for tilleggsutredning

På bakgrunn av dette ber vi om tilleggsutredninger for temaene geologi, landskap og friluftsliv. Vi ber da om en helhetlig landskapsanalyse, også sett i forhold til virkninga av utbygging vil ha for Lyngsalpan landskapsvernområde. Landskapsopplevelsen har stor betydning, også for friluftslivsaktivitetene.

Vi savner en helhetlig vurdering av sumvirkningene tiltakene har for friluftslivet, og betydningen det har som nærhet til Lyngsalpan landskapsvernområde. På bakgrunn av områdets særegne geologi ber vi om at dette vektlegges i forhold til både landskap og friluftsliv. For utbyggingsplanene av Ritaelv, Rieppeelva, Sveingardelva, Stordalelva og Turrelva ber vi om utredning av landskap med vekt på utbyggingenes sumvirkninger på landskap og kulturmiljø.

Det er behov for en samla vurdering av hele influensområdet INON verdier, basert på faktiske lokale forhold.

Utsatt høringsfrist

Friluftsrådet har ikke gjennomført spesielle befaringer. Som en følge av dette kan vi ikke vurdere konkrete konsekvenser utbyggingene vil ha i det sårbare høgfjellsområdet og unike fjordlandskapet. Dette er forhold som skal klareres før konsesjonsbehandling.

Vi ber derfor om utsatt høringsfrist inntil disse er gjennomført. Disse undersøkelsene kan tidligst gjennomføres vårvinter og sommeren 2011, under forutsetning av tiltakshavers (Troms Kraft Produksjon og Troms Kraft Nett) godkjenning av budsjetter.

Vi vil likevel framheve landskapets unike kvaliteter. De omsøkte utbyggingsplanene vil innebære større reguleringer og utbygging av Sennedalselva, Skogneselva, Stordalselva, Ritaelva og Turrelva med magasiner i vatn og bréer, demninger, rørgater, tunneller, massedeponi, anleggsveger, overføringslinjer, mm. Utbygging, uansett alternativ, vil medføre store negative konsekvenser for landskap av nasjonal og nok også av internasjonal verdi.

Det er ikke foretatt noen helhetlig landskapsanalyse eller kartlegging av sumvirkningene av utbyggingene. Dette vil også bli sett i sammenheng med en utdypa friluftsutredning og en helhetlig kommunal plan for småkraftverk. Vi kan imidlertid allerede nå bemerke at vi i områder som landskapsmessig vurderes å ha nasjonal og høy regional verdi, vil vurdere innsigelse til industrielle inngrep. (jf konsekvensutredning for temaet Landskap s. 47, utarbeidet av Miljøfaglig Utredning AS for Norconsult AS).

Aktuelle lenker og beskrivelser

Offentlige data om områdets verdier mangler i stor grad. Her vises til noen entusiastens websider om deres faktiske opplevelser og tolkninger av naturen og landskapet. Det dreier seg mye om toppturer.

[Samiske stedsnavn i Ullsfjorden](#)

Fjorden

[Padletur i Sørfjorden](#)

Toppturmål i Stormheimen

Her vises til Kent Hugo Norheim rutebeskrivelser med kart, tekst og fotos av topper over 1.000 moh.

Se [KUGOS 666 toppturer i Troms](#)

For øvrig vises til Geir Jenssens visuelle presentasjoner av fjellområdet i The Tromsø mainland area / Stuoranjárga i [The Northern Playground](#)

Fra Ramfjorden

[Bjørnskardalen 1.239](#)

[Maritindan 1062](#)

[Saltdalen massiv N 1.045](#)

[Øvre Saltdalen 1.145](#)
[Tverrbotnfjellet 1.299](#)

Fra Svartnes

[Svartnestinden 1.214](#)
[Sultindan 1.196](#)

Fra Lavangsdalen V

[Andersdalstinden 1.221](#)
[Durmalskolten 1.061](#)
[Stortinden N 1.246](#)
[Stortinden 1.320](#)

Fra Lavangsdalen Ø

[Henrikstinden Durmålstinden 1.270](#)
[Durmålstinden N Henrikstinden 1.134](#)
[Massiv mellom Sennedalen og Saltdalen 1.324](#)
[Smalaktinden 1.246](#)
[Mellomdalen Massiv 1.235](#)
[Smalakvatnet Massiv SSV 1.166](#)
[Gjømmerbréen Massiv N 1.220](#)

Fra Ramfjordmoen/ Breivikeidet

[Nonstinden 1.113](#)
[Trollvatnet massiv 1.060](#)
[Stortuva 1.109](#)
[Storfjellet 1.089](#)
[Finnheimfjellet 1.148](#)
[Hamperokken 1.404](#)
[Bjørnskartinden 1.358](#)
[Tepphaugdalstinden 1.251](#)
[Tepphaugdalstinden massiv SV 1.060](#)

Fra Nakkedalen

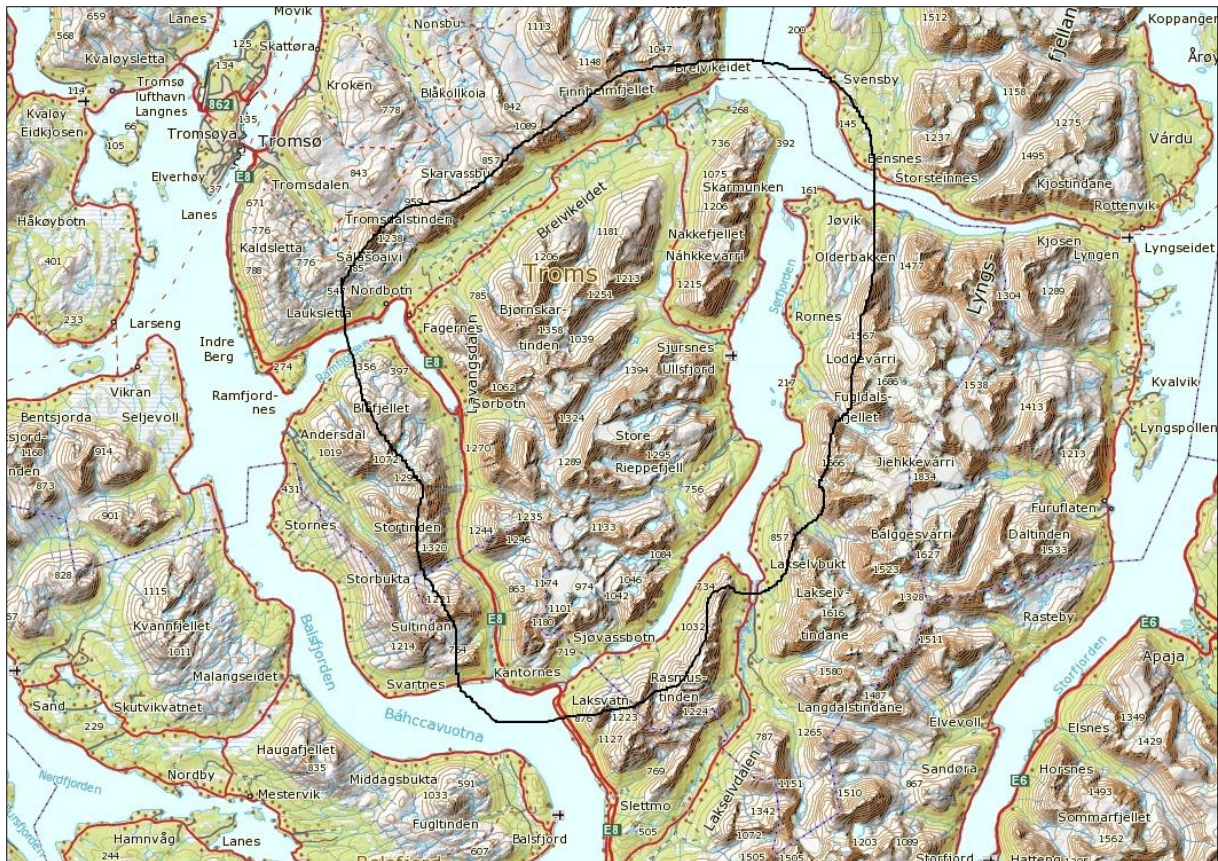
[Stormheimfjellet 1.222](#)
[Namdalfjellet 1.039](#)
[Kartinden 1.206](#)

Fra Sørfjorden V

[Sennedalsfjellet 1.395](#)
[Tverrfjellet 1.394](#)
[Lavangstinden 1.215](#)
[Sjursnestinden 1.122](#)
[Lille Rieppefjell 1.133](#)
[Vazzoalgi 1.091](#)
[Meaccevaggejavri Massiv N 1.006](#)
[Sieiddi Ø 1.046](#)

Fra Laksvatnet/ Sjøvatnet

[Sieiddi V 1.042](#)
[Blåtinden 1.180](#)
[Gjømmerdalsbréen massiv V 1.174](#)
[Tverrfjellet 1.132](#)
[Gjømmertinden 1.101](#)

Over: Influensområdet Stormheimen/Sørfjorden er avgrensa av Lavangsdalen, Ramfjorden/ Breivikeidet, Sørfjorden og Laksvasseidet med omkransende fjellrekker. Både Tromsø og Balsfjord kommuner berøres.

Under: Omsøkte vasskraftprosjekter og beregna reduksjoner av INON områder i Tromsø kommune pr. okt 2010

